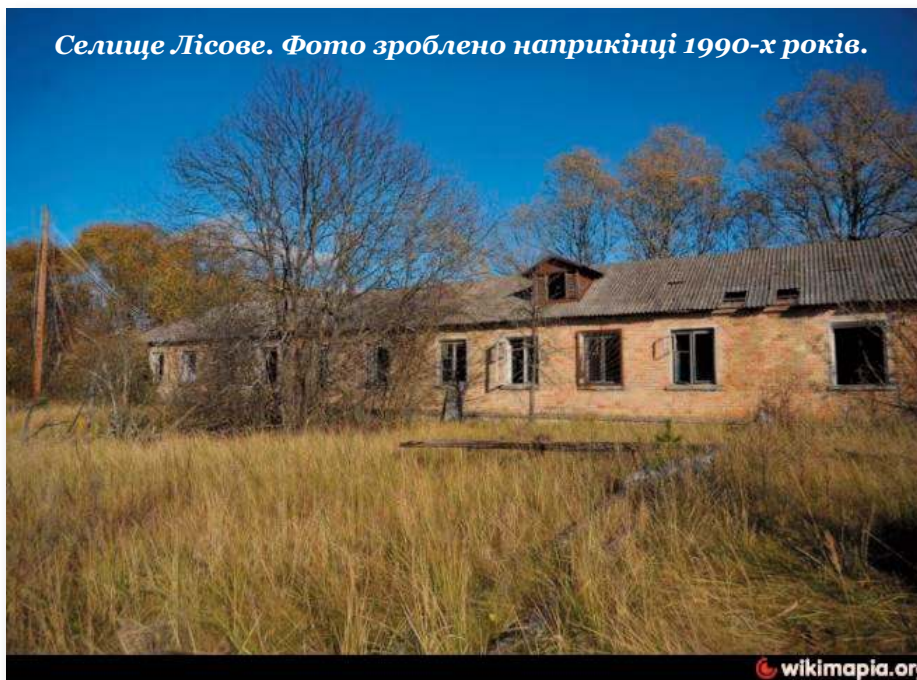

Топоніміка Прип'яті

54 роки тому, 4 лютого 1970 року, на місці майбутнього будівництва атом-містечка для працівників Чорнобильської АЕС було вбито так званий перший кілок.

Власне, й забиття «першого кілка» було не більше, ніж суто символічна дія. Насправді першим поряд із будівельним майданчиком ЧАЕС та неподалік від залізничної станції Янов з'явилося селище Лісове. Ця назва населеного пункту (ойконім) мотивована лісом, якого навколо було вдосталь. Згодом будівельники та інші його мешканці перебралися до новозбудованого міста Прип'ять. Проте, й Лісове зникло не водночас: заселялися перші квартали нового атом-містечка, будувався завод, де, як планувалося, працюватимуть «другі члени родин атомників», а в Лісовому усе ще вирувало окреме життя. Зазначимо, що останні сліди будівель Лісового зникли лише у 2020 році — після масштабної пожежі, що прокотилася зоною відчуження у квітні того року.

Населений пункт Прип'ять пройшов кілька етапів свого становлення. Його було засновано одночасно з атомною станцією. Тоді майбутнє місто атомників ще не мало власної назви.

Селище Лісове. Фото зроблено наприкінці 1990-х років.

Вже незабаром Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 14 квітня 1972 р. «Про найменування новозбудованого населеного пункту Чорнобильського району Київської області» йому було присвоєно найменування — селище Прип'ять.

Рішенням виконкому Київської обласної Ради депутатів трудящих від 24 квітня селище Прип'ять віднесено до категорії селищ міського типу. Напри-

кінці 70-х років минулого століття Прип'ять остаточно змінила статус.

Так, постановою Президії Верховної Ради УРСР від 19 листопада 1979 року вона отримала статус міста. Це місто-супутник, мономісто, прив'язане до одного підприємства, енергетичної галузі. Тому його ще називали містом енергетиків, атомників, атомоградом. Однак свою назву воно отримало від місцевої річки Прип'ять (притока Дніпра), на правому березі якої воно розташоване.

Ось яке пояснення щодо мотивації назви Прип'ять, наразі найбільш автентичне, наведено у буклеті про місто 1976 року:

«Чому ж тоді, власне, найновітніше місто вирішили назвати не таким вже й зрозумілим давнім ім'ям річки, біля якої воно народилося? Мабуть, у цьому виявилось споконвічне прагнення людини до близькості з природою, з її високою і чистою красою.

Отже, у справі назви міста-супутника на першому місці природничий чинник, а саме перевагу надано значущому місцевому гідроніму.

Річковий вокзал та кафе «Прип'ять». Фото першої половини 1980-х років.

Слід також зазначити, що в Україні це єдине місто-супутник атомної електростанції, чия назва походить від річки. Крім того, це не найочевидніше рішення як для міста-супутника атомної станції. Можна навести такі приклади міст-супутників як Енергодар (штучна назва, Запорізька АЕС), Щолкіне (на честь відомого вченого-ядерника, Кримська АЕС) або ж Південно-українськ (відповідної АЕС).

Місто на середину 1980-х складалося з п'яти мікрорайонів (крім того, закладені фундаменти під будівництво шостого та планувався сьомий).

Тут мали місце такі назви, як бульвар Курчатова — від прізвища засновника радянської атомної програми, вулиця Гідропроектівська — від назви Інституту «Гідропроект» — генерального проектувальника ЧАЕС. Серед інших назв вулиць переважали характерні для свого часу, такі як Леніна (центральний проспект — згідно партійної кон'юнктури), Спортивна, Набережна, Заводська та інші. Відомо, що першими назви отримали вулиці Ентузіастів та Дружби народів.

Один з важливих соціально-культурних об'єктів міста-супутника назвали «Енергетик» (Будинок культури), інший — «Прометей» (кінотеатр). Прометей — персонаж відомого давньогрецького міфу, який викрав у богів вогонь і віддав його людям, тобто світло та тепло.

Отже, у прип'ятському контексті Прометей мав символізувати мирний

Кінотеатр «Прометей» та готель «Полісся» на дальньому плані. Фото першої половини 1980-х років.

атом, власне, триумф людського розуму, який його приборкав. Цікавим є й те, що у проектному завданні 1968 року у місті передбачався спортклуб з назвою «Уран».

Що стосується інших значних об'єктів інфраструктури, то при їх обранні зверталися до географічних назв — «Полісся» (готель в центрі), «Прип'ять» (кафе біля річкового вокзалу).

Магазини мережі міста мали типові для свого часу назви. Хіба що дещо виділяється магазин «Світлячок» (як мінімум, існував з 1974 р.), через те, що назва, враховуючи те, де він знаходиться, звучить дещо двозначно (тим більше, вже після аварії, так само, як

згадувані вже «Прометей» та «Уран»).

Також слід зазначити, що центральна площа у місті не отримала якоїсь власної назви. Тому, як писали в газеті «Трибуна енергетика» у 1980 році, місцеві жаргівники називали площу перед палацом культури «дворцовою» (російською мовою — прим.ред).

Щодо назви наявної залізничної станції Янів, то коріння її назви тягнеться до хутора (мікрорайону), що існував тут ще до самої залізниці.

Також для річкового сполучення на руслі-стариці Прип'яті було зроблено штучну затоку («затон»), яка закінчувалася біля міста, де був річковий вокзал, куди заходили швидкісні теплоходи типу «Комета», а також міський пляж. Для цього популярного місця пристала народна назва «Тарілка», яка відображувала його форму.

Відносно самого русла-стариці відомо, що його називали Прип'ятський старик. Загалом, в Чорнобильському Поліссі вздовж Прип'яті багато стариць, бо річка змінювала річище, обумовлюючи такі назви, як Стара Прип'ять, Старий.

За матеріалами, наданими А. Новосельським, науковим співробітником Національного музею «Чорнобиль»

(далі буде)

БК «Енергетик» та колесо огляду на дальньому плані. Фото першої половини квітня 1986 року.

